

GÖRGEÇ, Celal (2024). "Antalya İlinin Yer Adları Hakkındaki Çalışmalar Üzerine Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi". *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 9(2), DOI: 10.30568/tullis.1483473

ANTALYA İLİNİN YER ADLARI HAKKINDAKİ ÇALIŞMALAR ÜZERİNE AÇIKLAMALI BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

Celâl GÖRGEÇ*

Özet

Toponimi, yer adlarının kökenini, gelişimini ve bu adların oluşumunu etkileyen faktörleri sistemli bir şekilde araştıran bir bilim dalıdır. Literatür taraması, belirli bir araştırma alanındaki mevcut bilgi birikimini anlama ve bu alandaki önceki çalışmaları değerlendirme açısından kritik öneme sahiptir. Kaynakların derlenmesi ve sınıflandırılmasıyla oluşturulan bibliyografyalar, araştırmacılara zaman tasarrufu sağlamakla birlikte, alanla ilgili çalışmaların mevcut durumunu ve eğilimlerini anlamak için önemli bir araçtır. Bu çalışmada, doğrudan Antalya ve ilçelerinin yer adlarını inceleyen çalışmalara odaklanılmıştır. Çalışma, lisans ve lisansüstü tezler, kitaplar ve kitap bölümleri, makaleler, bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler ve diğer kaynaklar olmak üzere beş ana bölümde tasarlanmıştır. Literatür taraması ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmıştır. Antalya ve ilçelerinin yer adlarına ilişkin birçok çalışma olmasına rağmen bu çalışmaları derleyen bir bibliyografi bulunmamaktadır. Çalışma, bu eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmıştır. Antalya yöresinin yer adlarıyla ilgili 8 lisans ve lisansüstü tezi, 2 kitabı, 3 kitap bölümünü, 22 makaleyi, 16 bildiri ve 1 blog yazısını içeren toplam 52 kaynak bir araya getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Antalya, Bibliyografya, Toponimi, Yer adları.

AN ATTEMPT BIBLIOGRAPHY EXPERIMENT ON THE WORKS ON THE TOPONYMES OF ANTALYA PROVINCE

Abstract

Toponymy is a scientific discipline that systematically investigates the origins, development, and factors influencing the formation of place names. Literature review holds critical importance in understanding the existing knowledge in a particular research field and evaluating previous studies in that area. Bibliographies, which are created by compiling and classifying the sources, are an important tool for understanding the current status and trends of studies in the field, as well as saving time for researchers. This study focuses on research directly examining the place names in Antalya and its districts. It is designed in five main sections: undergraduate and graduate theses, books and book chapters, articles, papers presented at scientific meetings and other sources. Literature review and document analysis methods have been used. Although there are many studies on the place names of Antalya and its districts, there is no bibliography compiling these studies. This study has been prepared to fill this gap. A total of 52 sources, including 8 undergraduate and postgraduate theses, 2 books, 3 book chapters, 22 articles, 16 papers, and 1 blog post related to the place names of Antalya region have been compiled.

Key words: Antalya, Bibliography, Toponymy, Place names.

* Uzman, e-posta: celalgorgec07@gmail.com ORCID: 0000-0002-4642-615X

Gönderilme Tarihi: 13 Mayıs 2024
Kabul Tarihi: 10 Temmuz 2024
Yayımlanma Tarihi: 30 Ağustos 2024

Giriş

Toponimi, yer adları üzerine çalışan ve bu adların kökenini, kullanımını, değişimini ve kültürel, dilbilimsel veya tarihî açıdan anlamını inceleyen bir disiplindir. Toponimi, etimoloji, dilbilim, coğrafya, tarih, antropoloji ve kültürel çalışmalar gibi farklı disiplinlerden yararlanır. Bu bilim dalı, bir yerin adlarının nasıl ortaya çıktığını, nasıl değiştiğini ve hangi faktörlerin bu adları etkilediğini araştırır. Yer adları genellikle orada yaşayan halkın kültürel mirası ve tarihine dair ipuçları taşır. Bu nedenle bu adların incelenmesi, bir bölgenin sosyal ve kültürel yapısını anlamak için de önemlidir (Məmmədov, 2007).

Literatür taraması, bir araştırma alanındaki mevcut bilgi birikimini anlama ve bu alanda yapılan önceki çalışmaları değerlendirme açısından kritik öneme sahiptir. Araştırmacıların çalışmalarını planlarken, sınırlılıkları belirlerken ve yöntemlerini tasarlarken bu bilgileri göz önünde bulundurması gerekir. Kaynakların derlenmesi ve tasnif edilmesiyle oluşturulan bibliyografya, araştırmacıya zaman tasarrufu sağlayarak verimliliği artırabilir. Bununla birlikte, bibliyografyalar alanla ilgili çalışmaların mevcut durumunu ve eğilimlerini anlamak için önemli bir kaynaktır.

Bu çalışmada, yer adlarına ilişkin bilgi verebilecek genel kaynaklara değil, doğrudan Antalya ve ilçelerinin yer adlarını ele alan çalışmalara yer verilmiştir.¹ Çalışma, 1. *Lisans ve lisansüstü tezleri*, 2. *kitaplar ve kitap bölümleri*, 3. *makaleler*, 4. *bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler* ve 5. *diğer* olmak üzere, 5 ana bölümde tasarlanmıştır. Bu çalışmada, literatür taraması ve doküman inceleme metotları kullanılmıştır. Antalya ve ilçelerinin yer adlarına ilişkin pek çok çalışma bulunmasına rağmen bu çalışmaları ele alan bir bibliyografya bulunmamaktadır, bu eksikliğin tamamlanması amacıyla eldeki çalışma hazırlanmıştır. Hem ülkemizde hem de dünyada yer adlarına ilişkin bibliyografyaların hazırlandığı görülmektedir. UNESCO Kapsayıcı Toponimi “Dünyayı Adlandırmak” Kürsüsünün blog sitesinde Jean-François Pérouse tarafından Türkiye’deki toponimi ve yer adlandırma sorunlarına ilişkin akademik bir bibliyografya yayımlanmıştır. Bu bibliyografya, kısmen mevcut çeşitli bibliyografyalara dayanılarak yapılmıştır (Pérouse, 2020). Ad biliminin (onomastik) alt alanlarından biri olan yer adları bilimi (toponimi) alanında Türkiye’de yapılan çalışmaların ele alındığı genel bibliyografyalar da bulunmaktadır. Bunlardan biri Güven Şahin tarafından hazırlanan “*Türkiye’de Yapılmış Toponomi Çalışmaları*” başlıklı makaledir (2010). Anılan çalışmada, Türkiye’de yer adları ile ilgili yapılmış toplam 284 eser tespit edilmiş, bunların 152 tanesi kitap ve makalelerden, 69 tanesi çeşitli sempozyum ve kongrelerde sunulmuş bildirilerden, 63 tanesi de bitirme, yüksek lisans ve doktora tezlerinden oluşmuştur (Şahin, 2010, ss. 155-156). Türkiye’de yer adları bilimi hakkında yapılmış çalışmalar üzerine Dilan Tapar

¹ Örneğin, Erol Öztürk, “*Alaň, Beleň, Söbeleň Yer Adları Üzerine*” başlıklı çalışmasında Antalya’nın ilçelerinde de bu sözcüklerle kurulmuş yer adları olduğunu belirterek incelemiştir. Ancak doğrudan Antalya ve/veya Antalya’nın ilçelerini ele almadığı için bu bibliyografya denemesine dâhil edilmemiştir. Anılan çalışmanın atıf bilgisi: Öztürk, E. (2020). Alaň, Beleň, Söbeleň Yer Adları Üzerine. *Journal of History School*, 49, 4431-4442.

tarafından da bir kaynakça denemesi hazırlanmıştır. Bu çalışmada ise 66 kitap, 95 tez, 148 makale ve 73 bildiri olmak üzere toplamda 382 kaynak yer almaktadır (Tapar, 2023, s. 1121). 13 yıl arayla hazırlanan bu iki bibliyografya denemesi şunu göstermektedir ki ülkemizdeki yaklaşık 100 yıllık toponimi araştırmaları sürecinde ortaya konan çalışmaların yarısı kadar çalışma, 13 yıl gibi kısa bir sürede ortaya konulmuştur. Bu durum, konuya yönelen ilgiyi de göstermektedir. Her iki çalışmada da ulaşılamayan kaynakların olması da yüksek ihtimaldir. Bundan dolayı toponimi çalışmalarının her iki makalede gösterilen sayıdan daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalarda niceliğin yanında niteliğin de artırılmasına özen göstermek ülkemizin bilimsel çalışmalardaki yetkinliğini tüm dünyaya göstermek açısından oldukça önemlidir.

Antalya'nın yer adları hakkındaki çalışmalar, American Psychological Association (APA) kaynakça gösterim sisteminin 6. sürümüne uygun bir biçimde alfabetik olarak verilmiştir.

1. Lisans ve Lisansüstü Tezleri

1.1. Gündüz Önal, A. (2012). *Alanya'nın Yer Adları*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Osman Yıldız).

Bu çalışmada Alanya'nın yer adlarının dilbilimsel ve kültürel özellikleri üzerine odaklanılmış ve bu adların tarihsel süreçte nasıl değiştiği incelenmiştir. Çalışma, 2011-2012 yılları arasında Alanya ilçesi ve bağlı belde, köy, merkez mahalle, cadde ve sokak adlarını kapsamaktadır. Çalışma, beş ana bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde yer ad bilimi hakkında kapsamlı bilgiler sunulmuştur. Bu bölümde yer adlarının dilbilimsel ve kültürel anlamı, kökenleri ve önemi incelenmiştir. İkinci bölümde Alanya'nın tarihi ve yer adlarının kökenleri ele alınmıştır. Alanya'nın tarihî süreci, yer adlarının hangi dönemlere ve kültürel etkiler altında kaldığı araştırılmıştır. Üçüncü bölümde yer adlarının kökenlerine göre dağılımları yapılmış, hangi dil ailelerinden geldiği ve kültürel etkilere dayandığı analiz edilmiştir. Bu bölümde yer adlarının etimolojik kökenleri ortaya konmuştur. Dördüncü bölümde yer adlarının yapısal özellikleri gruplandırılmış ve yer adlarının yapılarına göre sınıflandırılması yapılmıştır. Ayrıca, yer adlarının dilbilimsel kökenlerine dair analizler de yapılmıştır. Son bölümde yer adlarının köken ve yapısal özelliklerine göre yüzdeler dilimler verilmiştir. Bu bölümde yer adlarının genel dağılımı ve analizi sunulmuştur.

1.2. Gündüz Önal, A. (2018). *Batı Antalya Yer Adları (Sınıflandırma ve Dil Bilgisi İncelemesi)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Osman Yıldız).

Bu çalışmada, Batı Antalya bölgesi yer adlarının veriliş özellikleri üzerinde durulmuş ve bu adların günümüze kadar geçirdiği değişiklikler ele alınmıştır. Bunun yanında yer adlarının yapı ve ses özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma 2015 yılı

itibariyle, Batı Antalya'daki ilçe, ilçelere bağlı olan mahalle, cadde, sokak ve bulvar isimlerini kapsamaktadır. Bu çalışmada, Batı Antalya bölgesindeki yer adlarının verilmiş özellikleri ve dilbilimsel yapılarına odaklanan dört bölüm bulunmaktadır: İlk bölümde, belediyelerden alınan bilgiler doğrultusunda 2015 yılında Batı Antalya'daki ilçe, mahalle, cadde, sokak ve bulvar adlarının listesi sunulmuştur. Bu bölüm, bölgedeki idari düzenlemeleri ve yer adlarının idari bağlamını açıklamaktadır. İkinci bölümde, yer adlarının tarih boyunca geçirdiği değişiklikler ve verilmiş eğilimleri incelenmiştir. Yer adlarının nasıl ortaya çıktığı, hangi dönemlerde ve hangi etkiler altında değişiklik gösterdiği araştırılmıştır. Üçüncü bölümde, yer adlarının dilbilimsel yapı özellikleri değerlendirilmiştir. Türemiş kelimeler, aldıkları ekler doğrultusunda sınıflandırılmış, birleşik kelimeler ise kuruluş özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Türkçe yer adları, Eski ve Orta Türkçe dönemlerindeki biçimleriyle, alıntı yer adları ise esas şekilleriyle ele alınmıştır. Son bölümde, yer adlarının tarihsel süreç içinde geçirdiği ses değişiklikleri incelenmiştir. Esas şekilleri temelinde, bu değişikliklerin nasıl ve hangi koşullar altında meydana geldiği ve nasıl evrildiği ortaya konmuştur. Bu dört ana bölüm, Batı Antalya bölgesindeki yer adlarının kültürel, tarihsel ve dilbilimsel perspektiflerinden kapsamlı bir analiz sunar. Bölgedeki yer adlarının kökenleri, yapısal özellikleri ve evrimi hakkında detaylı bilgi sağlar.

1.3. Holat, H. (2019). *Elmalı'nın Yer Adları*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emine Atmaca).

Bu çalışmanın amacı, Antalya'nın Elmalı ilçesindeki yer adlarını kökenleriyle birlikte tespit ederek yer adları araştırmalarına katkıda bulunmak ve yerleşim yerinin kültürel yapısı hakkında bilgi sağlamaktır. Araştırma kapsamında, Elmalı ilçesi ve genel olarak yer adları ile ilgili tüm kaynaklara ulaşılmaya çalışılmış, köy ziyaretleri gerçekleştirilerek köylerin yaşlılarıyla görüşülmüş ve çeşitli yer adları (dağ, tepe, ırmak, göl, mevki vb.) hakkında veri toplanmıştır. Toplanan veriler doğrultusunda, yerleşim yeri adları önce sınıflandırılmadan, alfabetik sırayla (Elmalı ilçesinin kendi adı hariç) ele alınmış ve bu adların kökenlerine dair görüşlere yer verilmiştir. Ayrıca, yer adlarının Türkiye'de veya yurt dışında başka yerlerde bulunup bulunmadığına değinilmiştir. Bu yöntemle Elmalı ilçesine özgü yer adları tespit edilmiştir. Yer adları sınıflandırılarak tablo biçiminde sunulmuştur. Çalışmanın sonucunda, Elmalı ilçesindeki yer adlarının dil açısından incelenmesi sonucunda, Anadolu'nun diğer pek çok yerinde olduğu gibi, Elmalı'da da yer adlarına hâkim olan dilin Türkçe olduğu belirlenmiştir.

1.4. Gülcü, M. (2023). *Antalya İli Aksu İlçesi Yer Adları*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Doç. Dr. Emine Atmaca).

Bu çalışmanın amacı, Antalya ilinin Aksu ilçesindeki yer adlarını tespit edip köken bakımından incelemektir. Aksu ilçesi, hızla kentleşen ve bu süreçte kültürel miras

niteliğindeki yer adlarının unutulma, değişme veya anlam belirsizleşmesi tehlikesiyle karşı karşıya olan bir bölge olarak seçilmiştir. Bu adların korunması amacıyla, ilçedeki mahalle, mevki, toplu evler, dağlar, tepeler, dereler gibi tüm coğrafi unsurlar, Aksu Belediyesinden temin edilen haritalar kullanılarak tespit edilmiş ve incelenmiştir. Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, yer adlarının kökeni, yapısı ve tarihi incelemesini içerir. Bu bölüm beş alt bölüme ayrılmıştır: mahalleler, mahalle tüzel kişiliği bulunmayan eski mahalleler, diğer yer adları, dağ ve benzeri yer şekilleri ve su adları (hidronimler). İkinci bölümde, Aksu yer adlarının sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bölümde yer adları köken, yapı ve anlam bakımından üç ayrı kategoride sınıflandırılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde ise dil bilimi, ad bilimi, yer adı bilimi ve Aksu ilçesi hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

1.5. Kanabakan, A. (2013). *Antalya-Serik Bölgesi Peyzaj Toponimlerinin İncelenmesi*. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Meryem Atik).

Peyzaj toponimisi, peyzaj içerisindeki yer adlarının incelenmesi ve yer adlarının peyzajın çeşitli özellikleriyle açıklanmasıdır. Bu çalışmada, Antalya'nın Serik ilçesindeki peyzaj toponimleri incelenmiştir. Araştırma alanı, kıyı kumulları, fıstık çamları, tarım alanları, bölgeye özgü ormanlar ve iç içe geçmiş kırsal yerleşimlerden oluşan zengin bir peyzaj yapısına sahip olup Çamlık, Deniztepesi, Akçapınar gibi peyzaj özelliklerini yansıtan yer adlarının zenginliği nedeniyle seçilmiştir. Çalışmada, yer adları ve yer adlarına göre peyzaj karakterlerinin incelendiği bir yöntem yaklaşımı ele alınmıştır. Serik belde/köylerine ait toplam 1243 yer adı belirlenmiştir. Bu yer adları, 7 grupta ve 20 karakter grubu ile Ki-kare testiyle analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, Serik bölgesinde en fazla mevki isimleri olduğu görülmüştür. Yer adlarında en fazla bitki örtüsü ile ilgili karakterler bulunmaktadır. Yer adları ile peyzajın doğal yapıları, alan kullanımları, sosyokültürel yapı ve görsel özellikler arasındaki ilişkiler, istatistiksel anlamda önemli çıkmıştır. Bu da bölgedeki yer adlarının peyzaj karakterlerini önemli düzeylerde yansıttığını göstermektedir.

1.6. Küçüktüncer, M. (2020). *Gazipaşa İlçesi (Antalya) Yer Adlarının Halkbilimsel Açısından İncelenmesi*. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Doç. Dr. Seyfullah Yıldırım).

Çalışmada alan araştırması yöntemiyle 53 mahalle ve 29 yayla hakkında bilgi toplanmıştır. Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde adbilim (onomastik) ve yer adbilimi (toponimi) hakkında genel bir bilgi sunulmuştur. Ayrıca, Türkiye'de yapılmış olan toponimi çalışmalarına ve Türk kültüründeki adlandırma süreçlerine de değinilmiştir. İkinci bölümde, Gazipaşa'nın tarihi ve coğrafi özellikleri ele alınmış ve Gazipaşa adının nasıl verildiği hakkında bilgi sunulmuştur. Bununla birlikte, Gazipaşa sınırları içinde bulunan mahallelerin ve yaylaların adlandırılmasına da değinilmiş, bu adların kökeni tespit edilmeye çalışılmış ve adlar halkbilim

açısından değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde, Gazipaşa'ya ait yer adlarının halk edebiyatı ürünlerinde nasıl kullanıldığına dair örnekler sunulmuştur. Bu bağlamda, anlatılar ve halk edebiyatı ürünleri çerçevesinde yer adlarının kökenine ve anlamına inilmeye çalışılmıştır.

1.7. Özel, P. (1964). *Antalya Vilayeti Toponomisi Denemesi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi (T. 655).

Perihan Özel tarafından 1964 yılında hazırlanan bu lisans tezi, IV+91 sayfadan oluşmaktadır. Doğrudan Antalya toponimisi hakkında hazırlanan ilk bilimsel çalışma olduğu söylenebilir.

1.8. Şahin, İ. (2017). *Antalya'nın Manavgat İlçesi Yer Adları*. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tezi. (Danışman: Doç. Dr. Mehmet Ali Yolcu).

İbrahim Şahin tarafından hazırlanan bu lisans tezinde, yer adları halkbilimi ve halk anlatımları çerçevesinde ele alınmıştır ve Manavgat'ın yalnızca 20 köyü çalışmaya dâhil edilmiştir.

2. Kitaplar ve Kitap Bölümleri

2.1. Kitaplar

2.1.1. Önal, A. G. (2019). *Alanya'nın Yer Adları*. Antalya: Alanya Belediyesi Yayınları.

Bu çalışma, yazarın aynı adlı yüksek lisans tezinin kitaplaştırılmış hâlidir. Alanya Belediyesi Yayınları'nın 14 numaralı kitabı olarak basılmıştır.

2.1.2. Moğol, H. (1997). *Haritalarla Antalya*. Ankara: Mehter Yayınları.

Haritalar, toponimi araştırmalarında yer adlarının coğrafi konumlarını göstermek ve anlamlarını daha iyi anlamak için kullanılır. Örneğin, bir haritada yer adlarının dağılımı ve coğrafi konumları, yer adlarının anlamı ve kökeni hakkında daha derinlemesine bir anlayış sağlayabilir. Bu iki disiplini birleştirerek, coğrafi bilginin kapsamlı ve derinlemesine bir analizini elde etmek mümkündür. Bu, coğrafi, tarihsel ve kültürel araştırmalara önemli katkılar sağlar.

2.2. Kitap Bölümleri

2.2.1. Atmaca, E. (2018). Antalya'nın Elmalı İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme. *Selçukludan Cumhuriyet'e Sosyal Bilimlerde Antalya* (ss. 934-956). Antalya: Antalya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Bu çalışmada, Antalya ili Elmalı ilçesinin eski köy adları hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, köy adları köken, yapı ve anlam bakımından tasnif edilmiştir. Elmalı adının kökeni, anlamı ve ilçeye bu adın verilme nedenleri üzerinde

durulmuştur. Ayrıca, boy adlarından veya aşiretin başındaki beyin adından kaynaklanan yer adları hakkında arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda, bölgedeki yer adlarının neredeyse tamamının Türkçe kelimelerden oluştuğu ve Anadolu'nun eski medeniyetlerine veya kültürlerine dair hiçbir yer adının bulunmadığı belirlenmiştir. Bu durumun temel nedeni, Oğuzların Anadolu'ya kitlesel göçleri sırasında iskân edildikleri bölgelere kendi boy adlarını veya aşiretin başındaki beyin adını vermeleridir.

2.2.2. Sarı, C. (2018). Aksu (Antalya) İlçesi'nde Yerleşme Adlarının Özellikleri. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Çalışmaları 2018* (ss. 230-237). Konya: Çizgi Kitabevi.

Bu çalışmada, Antalya ilinin Aksu ilçesindeki yerleşim yerlerinin seçimi ve gelişiminde doğal ve beşerî faktörlerin birlikte nasıl rol oynadığı incelenmiştir. Fiziki faktörler, yerleşim birimlerinin yer seçiminde ve sürekliliğinde en önemli etkiye sahipken, beşerî faktörler yerleşim birimlerinin özellikleri ve gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Aksu ilçesinde yerleşme adlarının seçiminde coğrafi özelliklerin dikkate alındığı görülmektedir. Yerleşme adlarının verilmesinde etkili olan faktörler iki temel grupta toplanmaktadır. Birinci grup, yer adlarının doğal çevre elemanlarına (tepe, toprak, su, bitki örtüsü) dayalı olarak adlandırılmasıdır. İkinci grup ise yer adlarının kişi, soy, boy, çeşitli olaylar gibi beşerî özelliklerden etkilenerek adlandırılmasıdır. Bu bağlamda, Alaylı, Atatürk, Barbaros, Cihadiye, Fatih, Fettahlı, Hacıaliler, İhsaniye, Kurşunlu, Macunlar, Solak, Topallı, Yeşilkaraman gibi yer adları kişi ve boy adlarından; Aksu, Gökdere, Göloluk, Karaöz, Pınarlı, Soğucaksu, Yurtpınar gibi adlar ise bölgenin hidrografik özelliklerinden esinlenmiştir.

2.2.3. Tızlak, F. (2010). Antalya ve Korkuteli'nin 1835 Tarihindeki Köyleri (Muhtar ve İmamaları ile Birlikte). *Dünden Bugüne Antalya* (I. Cilt- ss. 145-148). Antalya: T.C. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

Bu eserin pek çok bölümünde ilçelerin adlarına ve yerleşim yerlerine ait bilgiler bulunmaktadır. Ancak tek başına toponimik bir çalışma olmadığı için listeye müstakil olarak alınmamıştır.

3. Makaleler

3.1. Ak, M. (2014). Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915). *Adalya*, 17, 305-50.

Bu çalışmada, 1915 yılı Antalya'sının idarî yapısı ve o dönemki idari birimlerin adları verilmiştir. Osmanlı yönetiminde Teke Sancağı olarak Anadolu Eyaleti'ne bağlı olan Antalya, bu statüsünü XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar korumuştur. 1864 yılında hazırlanan Vilayet Nizamnamesi ile Antalya, Anadolu Eyaleti'nden ayrılarak Konya Vilayeti'ne bağlanmıştır. Sancağa 1913 yılında müstakil bir statü

verilmiştir. Bu dönemde Antalya, Alaiye, Akseki, Manavgat, Korkudili, Elmalu, Finike, Kaş kazaları ile Antalya'ya bağlı Kemer, Kızılkaya, Serik, Gebiz, Millü; Alaiye'ye bağlı Demirtaş, Karahalil, Köprülü; Manavgat'a bağlı Taşahur ve Beşkonak nahiyelerinden oluşmaktadır.

3.2. Ak, M. (2018). Teke Adı ve Yöresi Üzerine. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 1019-1040.
<https://doi.org/10.14520/adyusbd.494027>

Bu çalışmada Teke adının kökeni ve tarihî Teke yöresinin sınırları ele alınmıştır. Teke yöresi, Antalya'nın merkezi çevresinde, doğuda Köprüçayı, batıda Eşen Çayı, kuzeyde Toros Dağları, güneyde ise Akdeniz ile çevrili coğrafi bir alanı kapsamaktadır. Bu bölgenin önemli özelliklerinden biri, Teke Türkmenleri ile olan tarihsel bağlarıdır. Yöreye Türk kültürünün ve geleneklerinin etkisi ve ad verme geleneği de bu bağlamda oldukça önemlidir. Yöre halkının yer adlarını belirleme geleneği, yer adlarının kökenine ve anlamına yönelik derin bir bağ ile ilişkilidir. Bu nedenle, coğrafi alanın özelliklerini, kültürel bağları ve yerleşimlerin tarihsel gelişimini göz önünde bulundurarak verilen adlar, bölgedeki coğrafi yer isimlerini oluşturmaktadır.

3.3. Atmaca, E. & Güzel, Ö. (2018). Antalya'nın Korkuteli İlçesinin Köy Adları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 304-328.
<https://doi.org/10.33692/avrasyad.510030>

Bu makale, 2-3-4 Kasım 2017 tarihlerinde Malatya'da düzenlenen IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sunulmuş "Antalya'nın Korkuteli İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmanın yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi sonucunda hazırlanmıştır. Bu çalışmada, Antalya ili Korkuteli ilçesinin eski köy adları hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, ilçedeki köy adları köken, yapı ve anlam bakımından tasnif edilmiştir. Korkuteli adının kökeni, anlamı ve ilçeye bu adın verilme nedeni üzerine de durulmuştur. Ayrıca, boy adlarından veya oba veya aşiretin başındaki beyin adından kaynaklanan orun adları hakkında tarihî verilere dayanarak bilgi sunulmuştur. İlçede yaşayan kişilerin soyadlarında veya sülalelerin lakaplarında yer alan Oğuz boy adları hakkında da detaylar verilmiştir.

3.4. Bulut, S. (2022). Alanya (Antalya) Yer Adlandırmalarında Renklerin Yeri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1310-1333. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1211465>

Bu çalışma, 20-22 Ekim 2022 tarihleri arasında Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen 14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş şeklidir. Bu çalışmada Alanya ilçesindeki yer adlarının özellikle coğrafyanın şekli, toprağın yapısı, ormanlık alanların durumu, kayaların ve taşların renkleri gibi doğal özelliklere göre verildiği tespit edilmiştir. Renk adlarıyla ilgili olarak 98 adet yer

adına ulaşılmıştır. Bu adlar arasında ana renkler olarak kara, ak, kırmızı ve sarı ilk dört sırayı almaktadır. Yer adlarının türlerine göre değerlendirildiğinde ise sokak, mahalle, cadde ve mevki adlarının ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Renk adları içeren yer adlarının kurulum şekline bakıldığında, yöredeki 85 renk adı tamlama şeklinde kullanılmışken, 13 renk adının tamlamasız olarak kullanıldığı belirlenmiştir. İnceleme sonucunda toplamda 19 renk adı tespit edilmiştir. Bu renk adlarının biri dışında diğerleri Türkçe kökenlidir. Renk adlarının yer adlarında kullanılması, bölgenin coğrafi ve doğal özelliklerinin isimlendirilmesinde nasıl bir önem taşıdığını göstermektedir.

3.5. Görgeç, C. (2023). Manavgat Yerleşim Yeri Adlarının Toponimi Açısından İncelemesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 23(2), 353-398. <https://doi.org/10.32449/egetdid.1313754>

Bu çalışmada, Antalya'nın Manavgat ilçesinin yerleşim yeri adları toponimi açısından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Manavgat ilçesinin idari sınırları içinde kalan ve Büyükşehir Yasasıyla mahalle statüsüne dönüşen köyler ile şehir içinde kalan mahallelerin adları çalışmanın odak noktasını oluşturmuştur. Yer adlarının türü, kökeni, yapısal özellikleri ve anlamları, betimleme yöntemi ve tarihî yöntem kullanılarak ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan malzeme, yazılı kaynaklardan derlenen Manavgat ilçesine ait yerleşim yeri adlarıdır. Bu adlar üzerinden yer adlarının genel görünümü ortaya konularak, adlandırmalardaki karakteristik özellikler ve eğilimler belirlenmiştir. Ayrıca, yerleşim yeri adlarının tarihsel evrimi de incelenmiş ve kaynaklar üzerinden bu değişimler gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın temel bölümleri leksik-semantic sınıflandırma, dilbilgisel sınıflandırma ve köken analizi olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır. Yer adlarının verilmiş eğilimleri açısından, tabiat ve fiziksel özelliklerden esinlenen adlar ile birey ve topluma dayalı adlar arasında bir çeşitlilik gözlemlenmiştir. Dilbilgisel sınıflandırmada ise yer adları, yapılarına göre basit, türemiş ve birleşik olmak üzere gruplandırılmıştır. Manavgat'taki yerleşim yerleri adlandırılırken en çok birleşik adlar kullanılmıştır. Köken bakımından Manavgat ilçesindeki yerleşim yeri adlarının neredeyse tamamının Türkçe kökenli olduğu belirtilmiştir. Bu durum, Manavgat'ın uzun bir süredir Türk yerleşimi olduğunu ve yerleşim yerlerinin adlandırılmasında Türk kültür ve dilinin etkin olduğunu göstermektedir.

3.6. Güçlü, M. (2020). Cumhuriyet Döneminde Manavgat Kazası (1923-1950). *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*(13), 149-212.

Bu çalışmanın amacı, Cumhuriyet dönemi (1923-1950) boyunca Manavgat kazasının idari, ekonomik, sosyal ve kültürel durumunu tespit etmektir. Bu hedef doğrultusunda, arşiv belgeleri, salnameler, basın, raporlar, resmî yayınlar, istatistikler ve araştırma eserleri gibi çeşitli kaynaklar kullanılmıştır. Ayrıca, çalışmada söz konusu dönemdeki köy adlarının ayrıntılı listesi de sunulmuştur.

3.7. Gülensoy, T. (1997). Alanya-Antalya Yöresinde Türk Yer Adları. *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Talip Yücel'e Armağan)*, XXXIII/1-2, 131-136.

Bu makale, 12-14 Kasım 1993 tarihindeki III. Alanya Tarih-Kültür Sempozyumunda aynı adla sunulmuştur. Alanya özelinde Türk kökenli yer adlarına odaklanılmıştır.

3.8. Gündüz Önal, A. (2018). Batı Antalya'da Tarihî Yapılardan Kaynaklanan Yer Adları Üzerine. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 139-150. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.509885>

Bu makale, yazarın “*Batı Antalya Yer Adları (Sınıflandırma ve Dil Bilgisi İncelemesi)*” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Bu çalışma, belediyelerden alınan numarataj belgeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Batı Antalya'daki tarihî yapılardan adını alan yer adlarına odaklanılmıştır. Tarihî yer adları ve tarihî yapıların kaynaklık ettiği yer adları aynı çatı altında değerlendirilmiştir. Bu adların tarihsel gelişimleri ve yapısal özellikleri incelenmiştir. Türkçe yer adları, Eski ve Orta Türkçe dönemlerindeki biçimleriyle ele alınırken, alıntı yer adları da esas şekilleriyle ele alınmıştır. Yabancı kökenli kelimelerden değişime uğrayarak gelen yer adları, ek almadıkları sürece basit olarak kabul edilmiştir. Birleşik kelimelerden oluşan yer adları ise kendi içinde gruplandırılmıştır.

3.9. Güner İ. ve Ertürk M. (2004). Türkiye İl Merkezi Kent Adlarının Kaynakları Üzerine Bir Araştırma. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 39-62.

Antalya, bu yazının 47. sayfasında ele alınmıştır ve Antalya, kişi adlarına dayanan yer adları arasında gösterilmiştir. Şehrin Bergama Kralı II. Attolos tarafından kurulduğu belirtilmiştir.

3.10. Güngör, Ş. ve Bozyiğit, R. (2013). Gazipaşa İlçesi'nde (Antalya) Köy Yerleşmeleri. *Marmara Coğrafya Dergisi* (23), 267-292.

Bu çalışma Şenay Güngör'ün “*Gazipaşa İlçesi'nin (Antalya) Coğrafi Etüdü*” adlı doktora tezinden üretilmiştir. Bu çalışmada, Gazipaşa ilçesindeki köy yerleşmelerinin yerleşme coğrafyası açısından değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Gazipaşa'da köy yerleşmeleri, fiziki ve sosyo-ekonomik şartların etkisiyle farklılıklar göstermektedir. Çalışmada köy yerleşmeleri, adları, konumları, yükselti basamakları, yüzölçümleri, yerleşme dokuları ve ekonomik faaliyetler gibi kriterlere göre incelenmiştir.

3.11. Hacıgökmen, M. A. (1996). XVI. Yüzyıla Ait Tahrir Defterine Göre Alanya'da Yer Adları Hakkında Bir Araştırma. *Millî Kültür*, 393, 29-38.

Bu çalışmada Alâiye sancağında kullanılan yer adları, XVI. yüzyıla ait devlet kayıtlarını içeren 172 numaralı defterden yararlanılarak yüzeysel bir şekilde ele alınmıştır.

3.12. Kocakuşak, S. A. (1995). Alanya'da Yerleşme Adlarının Özellikleri. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 4, 171-187.

Alanya'daki yerleşim adlarını incelendiğinde, coğrafi etmenlerle ilişkilendirilen yerleşim adlarının önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bu tür yerleşim adları, bölgenin coğrafi yapısını, doğal unsurlarını veya belirgin coğrafi özelliklerini yansıtan anlamlar taşımaktadır. Bunun yanı sıra, bölgedeki tarihi olaylardan, aile isimlerinden, soy özelliklerinden, yöresel beklentilerden ilham alarak verilmiş pek çok yerleşim adının da bulunduğu gözlemlenmektedir. Yazarlar, çalışma kapsamında yalnızca coğrafi bağlamda ele alınan yerleşim adlarına yönelik analiz ve yorumlar sunmayı uygun bulmuştur.

3.13. Koday, Z. ve Aydın, T. (2019). İdari Coğrafya Özellikleri Açısından Elmalı (Antalya) İlçesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 67-92.

Bu makale, Elmalı ilçesinin tarih, kültür, coğrafya ve yer adları gibi çeşitli yönlerini ele almakla birlikte, esas olarak idari coğrafya özelliklerine odaklanmaktadır. Bu inceleme, Elmalı'nın idari coğrafya açısından detaylı bir portresini sunmayı amaçlamaktadır.

3.14. Küçüktuncer, M. (2020). Gazipaşa'da Toplulukların ve Kişilerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları. *Akademik Matbuat*, 4(2), 1-16.

Bu çalışma, yazarın “Gazipaşa İlçesi (Antalya) Yer Adlarının Halkbilim Açısından İncelenmesi” adlı tezinden üretilmiştir. Gazipaşa, Antalya'nın ilçelerinden biri olarak yüzyıllar boyunca birçok medeniyete ve topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle, ilçede ilgi çekici birçok yer adı bulunmaktadır. Bu çalışmada, Gazipaşa'daki yer adlarının topluluklar ve kişilerin kökenine dayandığı incelenmiş; toponimi ve toplumsal bellek arasındaki ilişki araştırılmıştır. Ayrıca, toplumsal bellekteki yer adlarının kökenine dair anlatılar ve söylemler, sanayileşme ve kapitalizmin etkisiyle kaybolmadan gelecek nesillere aktarılmaya çalışılmıştır.

3.15. Oral, M. (2013). Adalya Adına Dair. *Folklor/Edebiyat*, 19(76), 227-232.

Bu makalede, Antalya şehrinin antik isimlerinden Adalya adının kökeni incelenmektedir. Antalya bölgesinin ve Adalya şehrinin toponomik izleri yeterince çalışılmamış olup tarihsel coğrafyası da tatmin edici bir şekilde ele alınmamıştır. Bu makalede, Adalya şehrinin antik tarihindeki yerli nüfusun yanı sıra Bergama, Girit, Pers, Semitik ve Yunan etkilerini harmanlayan tarihsel bulguların ışığında bazı gerçekler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Şehrin isminin Attaleia'dan geldiği,

sonradan Antalya şekline dönüştüğü, Adalya'nın da buradan türediği iddiası oldukça iddialı bir yaklaşım olabilir. Adalya isminin kaynağı konusunda efsane, rivayet ve halk inançları yerel halkın belleğini yansıtmaktadır. Bu bağlamda, Olympos'un musalarından Thalia'nın Adalya'nın kaynağı olma olasılığı kuvvetle muhtemel gözükse de Talya gibi başka önemli seçeneklerin de mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Bu olgular, etimolojik ve tarihsel bulgular çerçevesinde etraflıca incelenmiştir.

3.16. Oral, M. (2013). Serik Adına Dair. *Folklor/Edebiyat*, 19(74), 179-184.

Bu makalenin konusu, Osmanlı coğrafyasında sadece Kuzey Afrika'da, Türkiye'de ise Antalya'da görülen Serik adını etimolojik ve tarihsel açıdan, özellikle onomastik veriler ve toponomik kayıtlar üzerinden incelemektir. Makalede, serik kelimesinin ipek anlamına geldiği düşüncesiyle hareket edilmiştir. Makaleye göre, Türkiye'de tek ve özgün bir yer adı olarak görülen Serik, antik Zerk yerleşiminin zaman içinde Serik'e dönüşümünden değil, Antalya vilayetinin Serik kazasında yerleşen Türkistan/Serinde/Serika kökenli Serik Türkleri adına atıfla oluşmuş kadim bir yer adıdır. Bu kadim adın burada var olması, Serik kavminin Doğu (Çin) ile Batı (Roma) arasında ipek (serik) ticaretiyle meşgul olmasından ve etkilerini Akdeniz kıyılarına kadar taşımış olmasından kaynaklanmaktadır.

3.17. Özkan, S. H. (2012). XVI. Yüzyıl Kayıtlarına Göre Alâiye (Alanya) Sancağında Yer Adları Üzerine Bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5 (3), 169-182. https://doi.org/10.9761/jasss_97

Bu çalışmada, XVI. yüzyılda Alâiye sancağındaki yer isimleri 12 kategoriye ayrılarak incelenmiştir. Kategoriler ve yer adı sayıları şu şekildedir: renklerle ilgili 38, coğrafi mekân ve fiziki çevre ile ilgili 34, tarımsal ürünler ve bitki örtüsü ile ilgili 16, dini motif ve kişiler ile ilgili 23, şahıs adları ile ilgili 43, hayvan adları ile ilgili 10, zıtlık ile ilgili 4, boy ve oymak adları ile ilgili 3, meslek adları ile ilgili 4, milliyet ismi ile ilgili 2, tarihi mekânlar veya kalıntılar ile ilgili 3, ve diğer kategorisinde 15 adet. Bu sınıflandırma sonuçlarına göre, bölgede kullanılan yer isimlerinin büyük bir kısmının Türkçe veya Türkçeleşmiş isimler olduğu görülmüştür. Türkçe olmayan şahıs isimlerinden kaynaklanan yer isimleri ise İslam'ın etkisiyle kullanılmaktadır.

3.18. Samih Rif'at (1923). Şehir ve Kasaba İsimleri Nasıl Tedkik Edilir? *Hâkimiyet-i Milliye*, 22 Şubat 1923, 746, s. 3.

Bu makalede geniş olarak Manavgat ve Yozgat adlarının etimolojisine değinilmiştir. Samih Rif'at, Türk Dil Kurumu'nun ilk başkanı olarak da bilinen bir isimdir. Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlanan makalesinde Yozgat adının kökenini incelediği gibi, gat ile biten diğer bir yer adı olan Manavgat'ı da ele almıştır. Rif'at, gat kelimesinin "şehir, yurt, kale veya set" anlamına geldiğini ifade etmiştir. Ayrıca Manav adının kökenini de açıklarken, bu adın "asil, hanedan ve asalet" anlamlarını taşıdığını belirtmiştir. Rif'at'a göre, Kırgız efsanelerinde geçen Erdem Bey'in adı Manab olarak geçmektedir. İstanbul'da Anadolu Türklerine meyve satan kişilere

manav denilmesinin de onları efendi veya ağa tarzında bir unvan-ı taltif olarak kabul edilmesinden kaynaklandığına dikkat çekmiştir. Rif’at’ın bu yazısında, Manavgat adının “Hanedan Yurdu, Asil Yurt” anlamına geldiği vurgulanmaktadır. Ancak ileri sürülen iddialar bilimsel gerçeklikten uzaktır.

3.19. Sarı, C. ve Çakır, G. (2023). Konyaaltı (Antalya) İlçesi’nde Yerleşme Adlarının Coğrafi Özellikleri. *Social Science Development Journal*, 8(39), 193–205. <https://doi.org/10.31567/ssd.979>

Bu çalışmada, Konyaaltı ilçesindeki şehrsel (15) ve kırsal (24) mahalle adlarının coğrafi sınıflandırılması (beşerî ve fiziki coğrafya unsurları) hedeflenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve doküman analizi veri toplama aracı olarak kullanılarak yer adları sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yerleşim yerlerinin adlarının belirlenmesinde fiziki coğrafya unsurlarının (%65) beşerî coğrafya unsurlarına (%35) göre daha fazla etkili olduğu belirlenmiştir. Fiziki coğrafya unsurlarına dayanan yer adlarında sularla ilgili olan yerleşim adlarının daha fazla tercih edildiği; beşerî coğrafya unsurlarına dayanan yer adlarında ise kişi, soy ve boy adlarıyla ilgili olan yerleşim adlarının daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir.

3.20. Sarı, C. ve Tepeli, Y. (2012). Türk Kültür Coğrafyasında Yerleşme Adları: Teke Yöresi Örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, 35(35), 161-179.

Bu çalışmada, Teke yöresinde yerleşme yerlerinin seçilmesi ve yerleşim birimlerinin gelişimi üzerinde doğal ve beşerî faktörlerin rolü incelenmektedir. Doğal ve beşerî faktörlerin her ikisi de önemli olsa da çevresel şartlara göre birinin diğerinden daha etkili olabildiği görülmektedir. Fiziki faktörler, yerleşme birimlerinin konumlandırılması ve devamlılığı üzerinde belirleyici rol oynarken, beşerî faktörler ise yerleşim biriminin özellikleri ve gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Teke yöresinde yerleşme adlarının seçiminde genellikle coğrafi özelliklerin dikkate alındığı belirtilmektedir. Yer adlarının verilmesinde etkili olan faktörler incelendiğinde, doğal çevre elemanlarına dayalı adlandırmalar ile kişi, soy, boy gibi beşerî özelliklere dayalı adlandırmalar olmak üzere iki temel grup olduğu ortaya çıkmaktadır. Topografik durumlarla ilişkilendirilen adlar (örneğin Akçabelen, Akyar, Alacadağ, Ova gibi) doğal çevre elemanlarından esinlenerek verilmiştir. Diğer grup ise kişi, soy veya boy adlarından türetilen adları içermektedir (örneğin Afşar, Arif, Bayat gibi). Bu çalışma, Teke yöresinde yerleşme adlarının oluşumunda doğal ve beşerî faktörlerin nasıl etkili olduğunu ve yerleşmelerin isimlendirilmesinde hangi faktörlerin belirleyici olduğunu açıklamaktadır.

3.21. Şahin, N. (2007). Tarihi Coğrafyada Antalya’da Yer Adları Üzerine Bir Tetkik. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 167, 191-206.

Bu çalışma, Antalya’nın yer adlarının tarihsel ve coğrafi bağlamda incelenmesini içerir. Tarihi coğrafya perspektifiyle yer adlarının incelenmesi, bir bölgedeki kültürel, doğal ve tarihsel süreçlerin izlerini taşır. Antalya’da yer adlarının kökenleri,

yerleşmelerin coğrafi özellikleriyle olan ilişkileri, bölgedeki beşerî faktörlerin etkileri gibi çeşitli unsurlar bu tetkikte ele alınmıştır.

3.22. Tızlak, F. (2014). İstanos Nahiyesinin Korkudili Kazası'na Dönüştürülmesi. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, IV (2): 249-259.

Bu makale, İstanos nahiyesinin resmi statüsündeki değişiklikleri inceler. Osmanlı idari yapısında nahiyeye, kazalardan sonra gelen ve daha çok tımar sisteminin uygulandığı, kaza kadılarının atadığı naipilerin bulunduğu bir birimdir. İstanos, neredeyse tüm Osmanlı dönemi boyunca, Teke sancağı merkez kazası olan Antalya'ya bağlı bir nahiyeye olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru, özellikle bölge halkının Antalya'ya gitmekte yaşadığı zorluklar nedeniyle ve Konya valilerinin devlet işlerini daha kolay yürütme gerekçeleriyle İstanos'un kazaya dönüştürülmesi süreci başlatılmıştır. Süreç, uzun yıllar almış ve İstanos nahiyesi önce 1914 yılında geçici olarak, 1917 yılında ise kanuni işlemlerin tamamlanması ile kalıcı olarak kaza statüsüne kavuşmuştur. Aynı dönemde, bu nahiyenin adı, Şehzade Korkut'un adına izafeten Korkudili olarak değiştirilmiştir.

4. Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler

4.1. Ak, M. M. ve Kadioğlu, Y. (2016). "Manavgat" Adı Üzerine Bir Araştırma. *III. Uluslararası KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu (Aksaray: 22-24 Ekim 2015) Sempozyum Kitabı* (ss. 560-564). Konya: KOP Bölgesi Üniversiteleri Birliği (UNİKOP).

Bu araştırma, Manavgat ilçesinin adının kökenini ve anlamını tarihsel, dilsel ve coğrafi veriler ışığında incelemektedir. Yazarların düşüncesine göre, Manavgat, Türk fetihlerinden sonra yerleşmiş Yörük ve Türkmen anlamına gelen "Manav" ve yerleşim yeri veya kent anlamına gelen "gat" kelimelerinin birleşiminden oluşan bir isimdir. Bu çalışmada, Manavgat isminin ne zaman ve nasıl oluştuğuna dair sonuçlara ulaşmak amacıyla bilimsel yöntemlerle değerlendirme yapılmıştır.

4.2. Atmaca, E. ve Güzel, Ö. (2017). Antalya'nın Korkuteli İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme. Malatya: *IX. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (2-4 Kasım 2017)*.

Bu çalışma, 2018 yılında Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisinde yayımlanmıştır. Çalışmayla ilgili ayrıntılı bilgi, yukarıda verilmiştir.

4.3. Atmaca, E. ve Kanık, E. (2018). Antalya'nın Gündoğmuş İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme. *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu- Bildiri Kitabı 17-19 Ekim 2018* (ss. 138-154). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.

Çalışmada, Gündoğmuş ilçesinde köylerin adlandırılmasında üç farklı etnotoponim tabakası bulunduğu belirtilmektedir. İlk tabakada Rum/Yunan etkilerinden

kaynaklanan adlar bulunurken, orta tabakada Türkmen ve Yörük etkileri görülmektedir. Bu tabakada aşiret veya cemaat reislerinin kendi verdikleri adlar da yer almaktadır. Son tabakada ise İçişleri Bakanlığı tarafından coğrafi koşullar dikkate alınmadan değiştirilen adlar bulunmaktadır. Etnotoponim açısından değerlendirildiğinde Gündoğmuş ilçesindeki köy adlandırmalarının Korkuteli ve Elmalı ilçelerinden farklı olduğu ve Oğuz boylarına ait bir adlandırma bulunmadığı belirtilmektedir. Renk adlarına bağlı olarak yapılan köy adlandırmalarında ise tamamen Türkçe olan renk adları kullanılmıştır. Bazı köy adları temel anlamlarıyla (örneğin, Akyarı, Karabul) kullanılırken, bazıları doğrudan gösterme amacıyla (örneğin, Karadere, Karaköy) kullanılmıştır.

4.4. Atmaca, E. (2018). Antalya'nın Elmalı İlçesinin Köy Adları Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Antalya Kongresi (1-3 Mart 2018, Antalya)*.

4.5. Direkci, B., Canbulat, M. ve Şimşek, B. (2018). İbradı (Antalya) Yer Adları. *III. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi (5-6 Ekim 2018, Kiev-Ukrayna)* (ss. 458-466).

Yapılan saha araştırması sonucunda elde edilen yer adları, iki ana başlık altında sınıflandırılabilir. Birinci kategori, doğaya ve fiziksel koşullara dayalı adlandırmaları içerir. Bu kategoride çevreyle ilgili 64, bitkilerle ilgili 25, sularla ilgili 11, konumla ilgili 28, hayvanlarla ilgili 14, renklerle ilgili 40, sayılarla ilgili 6 yer adı bulunmaktadır. İkinci kategori, insanlara göre verilen adlandırmaları içerir. Bu kapsamda sülale adlarıyla ilgili 15, dinle ilgili 7, meslekle ilgili 2, insan uzuvlarıyla ilgili 6 yer adı tespit edilmiştir. Toplamda 218 yer adı saptanmıştır.

4.6. Gönüllü, M. N. (2004). Alanya ve Çevresinde Yer Adları ile İlgili Bazı Efsane ve Hikayeler. *IX. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri*, Antalya: ALSAV Yayınları.

4.7. Gülensoy, T. (1996). Alanya-Antalya Yöresinde Türk Yer Adları. *III. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri* (ss. 191-196). Antalya: ALSAV Yayınları.

4.8. Kaştan, Y. (2023). Antalya'da Yer İsimleri. *XI. Uluslararası Altay Toplulukları Sempozyumu ASAC 2023 (Altay Halklarında Yer ve Su Adları)*. Almatı, Kazakistan 4-7 Temmuz 2023.

4.9. Koday, S. ve Aydın, T. (2016). Elmalı'da (Antalya) Geçmişten Günümüze Yerleşme Adları Üzerine Bir İnceleme. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss. 448-468). Ankara: Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Elmalı yöresi, birçok farklı medeniyetin ve hâkim gücün yaşamış olduğu bölge olarak bilinir. Bu medeniyetlerin her biri, kendi kültürel mirasından bazı izler bırakmış ve böylelikle çok kültürlülüğün toponimik yansımalarını temsil eden farklı yerleşme

adları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, Elmalı ilçesindeki eski ve yeni yerleşme adları incelenmiştir. Sahada, yerleşme adlarının çoğunluğunun bölgenin yerleşim tarihi ve yakın dönemde gerçekleşen isim değişiklikleri nedeniyle Türkçe olduğu gözlemlenmiştir. Sahada, 20 yerleşmenin adının tamamen, 8 yerleşmenin ise kısmen değiştirilmiş olduğu görülmektedir. Değiştirilen yerleşme isimlerinden 24'ünün Türkçe olması düşündürücüdür. Yerleşmelerin %60,8'i adlarını sahanın beşerî ve ekonomik coğrafya özelliklerinden almıştır. Bu grupta yer alan yerleşme adları genellikle boy adları (Afşar, Bayat, Eymir ve Salur), cemaat adları (Ahatlı, Sarılar ve Çobanisa) veya kişi adlarından oluşmaktadır (Hacımusalar, Mursal gibi). Ayrıca, Elmalı, karst topografyasının en belirgin görüldüğü bölgelerden biridir. Bu nedenle, bölgedeki yerleşme adları (Düden, Gölova, Göltarla gibi) karst topografyasına uygun şekilde adlandırılmıştır.

4.10. Sakaoğlu S. (2004a). Doğu Alanya'daki Bazı Yer Adları Üzerine. *III. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri* (ss. 109-111). Antalya: ALSAV Yayınları.

4.11. Sakaoğlu S. (2004b). Batı Alanya'daki Bazı Yer Adları Üzerine. *III. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri* (ss. 123-126). Antalya: ALSAV Yayınları.

4.12. Sarı, C. (2016). Manavgat (Antalya) İlçesi'nde Yerleşme Adlarının Özellikleri. *Uluslararası Türkiye-Çekya İlişkileri Sempozyumu ve Karma Türk Sanatları Sergisi Bildiriler/Katalog* (ss. 339-352). Ankara: Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu.

Manavgat bölgesindeki yerleşim adlarının belirlenmesinde genellikle coğrafi özelliklerin dikkate alındığı görülmektedir. Bu durumda, yer adları genellikle yakınlardaki dağ, tepe, göl, akarsu, toprak, bitki örtüsü gibi doğal çevre elemanlarının özelliklerinden veya doğrudan bu elemanların adlarından esinlenerek ortaya çıkmaktadır. Diğer bir grup ise yer adlarının kişi, soy, boy, çeşitli olaylar gibi beşerî etkilere dayanarak oluşturulmasıdır. Bu adlandırmalar, genellikle insan etkisiyle veya esinlenmesiyle meydana gelen, beşerî nitelik taşıyan yer adlarıdır.

4.13. Sarı, C. (2018). Alanya İlçesi'nde Yerleşme Adlarının Özellikleri. 2. *Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri (5. Cilt: Sosyal Beşerî ve İdari Bilimler-1)*. (ss. 11-28). Ankara: Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Yayınları.

4.14. Şahin, N. (2006). Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Antalya'da Yer Adları. *Son Bin Yılda Antalya Sempozyumu* (ss. 117-138). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Yayınları.

4.15. Yetkin, H. (2004a). İlçemizde Köy Adları ve Geldileri. *III. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri* (ss. 273-275). Antalya: ALSAV Yayınları.

4.16. Yetkin, H. (2004b). Alanya Merkezindeki Yöre ve Mevkilerimiz. *III. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri* (ss. 242-244). Antalya: ALSAV Yayınları.

5. Diğer

Neredeyse her ilçe belediyesinin, kaymakamlığının, ticaret ve sanayi odalarının genel ağ sayfalarında bölgedeki yerleşim yerleriyle ilgili bilgi yer almaktadır. Ancak bunlar bilimsel bir dikkatle hazırlanmadığı için ayrıca listelenmemiştir. Bölgesel akademik çalışmaların giriş bölümlerinde genellikle bölgenin tarihine ve coğrafyasına ilişkin bilgiler verilse de bunlar da doğrudan toponimi çalışması olarak kabul edilemez. Aşağıda bir blog sayfasındaki yer adlarını ele alan çalışma listelenmiştir.

5.1. Koç, M. (t.y.). Ahmetler'de Yer Adları—Ahmetler Köyü. Ahmetler Kültür ve Dayanışma Derneği İnternet Sitesi: <https://www.ahmetler.com/kose-yazilari/ahmetler-de-yer-adlari> (Erişim Tarihi: 01.05.2024).

Sonuç

Antalya yöresinin yer adlarıyla ilgili 2 lisans, 5 yüksek lisans, 1 doktora tezi olmak üzere 8 lisans ve lisansüstü tez hazırlanmıştır. Bu tezler, Antalya (3), Isparta (2), Ankara (1), Nevşehir (1) ve İstanbul'da (1) bulunan üniversitelerde hazırlanmıştır. Bu durum, bölgesel yakınlığın tez konularını etkilediğini göstermektedir. Konuyla ilgili 2 kitap, 3 de kitap bölümü bulunmaktadır. Antalya ve ilçelerinin yer adlarıyla ilgili 22 makale kaleme alınmış, bilimsel toplantılarda 16 bildiri sunulmuştur. Antalya ve yöresinin yer adlarına ilişkin 52 çalışma tespit edilerek bibliyografya hâlinde ilgililerin dikkatine sunulmuştur. Bu sayı, daha önce yapılan biyografi çalışmalarının büyük eksikliklere sahip olduğunu göstermektedir. Çünkü sadece bir ile ait 52 toponimi çalışması olduğu düşünülürse 284 (Şahin, 2010) ve 382 (Tapar, 2023) çalışmanın tespit edildiği bibliyografya çalışmalarının güncellenmesi zarurietidir. Şahin tarafından hazırlanan bibliyografi ile ortaklaşan 7 eser bulunurken Tapar tarafından hazırlanan bibliyografideki ortak eserlerin sayısı 11'dir. Ayrıca toponimi çalışmalarının daha çok dil, coğrafya ve tarih eksenlerinde gerçekleştirildiği, son çeyrek yüzyılda bu konuya ilginin arttığı görülmektedir. Bölgesel çalışmaların da ayrıntılı bir şekilde derlenerek ayrıntılı bir "*Türkiye Yer Adları Çalışmaları Bibliyografyası*"nın hazırlanması bu konuda çalışan araştırmacılara büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Bu çalışma için hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale Türkoloji alanını kapsamaktadır.

Çatışma Beyanı: makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Kaynakça

- Məmmədov, N. (2007). *Toponimika (Dərslük)*. Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı.
- Perouse, J. F. & NEOTOPO (2020). Academic Bibliography on Toponymy and Place Naming Issues in Turkey. <https://neotopo.hypotheses.org/2660> (Erişim Tarihi: 01.05.2024). <https://doi.org/10.58079/rrpl>
- Şahin, G. (2010). Türkiye’de Yapılmış Toponomi Çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(4), 134-156.
- Tapar, D. (2023). Türkiye’de Yer Adları Bilimi Hakkında Yapılmış Çalışmalar Üzerine Kaynakça Denemesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(11), 1101-1121. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1310786>